

ОЗНАКИ

часу

SIGNS OF THE TIMES

№ 2 (74) 2012

**«Любитимеш
свого ближнього»**

с. 4

**Чи вірять
сучасні вчені в Бога**

с. 18

Бити чи не бити?

с. 21

**«Улюблені, любимо одне
одного, бо любов
є від Бога, і кожний, хто
любить, народився
від Бога і знає Бога»
(1 Івана 4:7).**

Другий номер журналу припадає на найсвітлішу пору року – весну, тому хочеться поговорити про щось тепле і приємне. Наприклад, про любов. Навесні це найпоширеніша тема: природа пробуджується, люди відкривають серця назустріч змінам. Яскраве сонечко сприяє утворенню ендорфінів – гормонів радості, від яких на душі стає так світло, що хочеться обійняти весь світ і всіх навколо любити.

Недарма існує зміна пір року. Ця циклічність дозволяє людині переоцінити своє життя, відкривати для себе все нові й нові грані буття. Навесні завжди хочеться любити, будувати нові стосунки та радіти життю. Наша редакція не стала винятком, пропонуючи основною темою номеру, який ви, наш любий читачу, тримаєте в руках, любов. Адже це величне почуття, яким спонукується й керується все навколо. Це головна характеристика Бога, яка відкриває нам Його Особистість: «Хто не любить, той не пізнав Бога, бо Бог є любов» (1 Івана 4:8). Любов Божа різнобічна і стоїть вище людського розуміння. Ми можемо лише оцінювати її вплив у нашому житті, але зрозуміти всю її глибину до кінця своїм обмеженим грішним розумом не здатні. Проте ми можемо відчувати її серцем. А ще – виявляти до ближнього. У цьому і є вся сила величної Небесної любові: отримуючи її з рук Творця, ми прагнемо, навіть більше – ми не можемо не передавати її далі.

У чому ж найбільший прояв Божої любові до людини? «Божою любов до нас виявилася в тому, що Бог послав Свого Єдинородного Сина у світ, щоб ми через Нього жили. Любов не в тому, що ми полюбили Бога, а в тому, що Він полюбив нас і послав Свого Сина як примирення за наші гріхи» (вірші 9 та 10). Досконало та з любов'ю створені Господом люди згрішили і мали померти. Та Отець не міг цього допустити. Він хотів побачити їх живими, радісними та знову обійняти Своїх дітей у раю. Єдиним виходом із становища було рішення принести у жертву за гріх Його Єдинородного Сина – Ісуса Христа. Лише Христос міг у всій повноті показати образ безмежно люблячого Небесного Отця, готового на будь-які жертви заради Свого творіння. Лише Він міг узяти на себе гріх, жодного разу не згрішивши. Лише Він міг воскреснути з мертвих, виконавши у такий спосіб План спасіння, і повернутися на Небеса для заступництва за нас перед Отцем. У жодній релігії світу немає такого Бога, як у християнстві, – Бога, Який жертвує Собою заради Ним же створених істот. Це велика таємниця, і багато хто просто не здатен зрозуміти мотиви такої любові. Сучасна людина скептично налаштована відносно багатьох понять, у тому числі й відносно любові. Та все одно сотні й тисячі сердець, явно чи приховано, прагнуть цього прекрасного почуття. Ця велична сила примушувала людей вставати зі смертного ложа, чекати роками вісточок від коханих, здійснювати подвиги, жертвувати собою. Чи ж це не найвеличніший прояв Бога у житті людини?

Бажаємо вам, любий читачу, відчути чудову, животворну, істинну Божу любов!

Редакція журналу «Ознаки часу»

З М І С Т

4 «Любитимеш свого ближнього»

Олена Нікітіна

6 Самотність

О. Прокоп'єв

9 У пошуках люблячого Батька

10 Віддайте себе «одному з найменших», якому ви можете допомогти стати великим

12 Где любовь, там и Бог

Л.Н. Толстой (рассказ)

16 Манна

Олександр Богданенков

18 Чи вірять сучасні вчені в Бога?

Підготувала Марія Бадардінова

20 Огидний

21 Бити чи не бити?

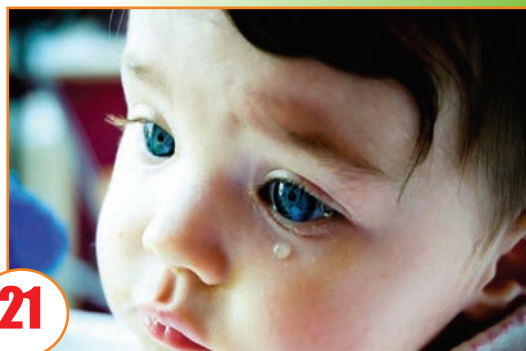
Ольга Стасюк

4

16

21

Відповідальний за випуск
директор видавництва
Василь Джулай

Головний редактор
Лариса Качмар

Редакційна колегія:
В. В. Алексеєнко
Л. Т. Волощук
П. І. Кирилюк

Відповідальний редактор:
Марія Бадардінова

Коректура
Людмили Шаповал,
Інни Джердж

Художній редактор
Тетяна Романко

Верстка
Тетяни Романко

Відповідальна за друк
Тамара Грицюк

Реєстраційне свідоцтво
№ 51 КВ від 10 вересня 1993 р.

Здано в набір 15.04.2012
Підписано до друку 25.05.2012
Формат 60x84 1/8.
Папір крейдяний.
Офсетний друк. Ум. друк. арк. 1,8.
Наклад 2300 прим.
Видавництво «Джерело життя».

Адреса редакції:
04107, м. Київ,
вул. Лук'янівська, 9/10-а
Телефон: 428-84-38

© 2012, журнал
«Ознаки часу»

Олена Нікітіна

«Любитимеш свого ближнього»

«Ніхто б не залишався язичником, якби ми були справжніми християнами»

(Іоанн Златоуст).

Кожна людина намагається знайти мету свого життя, шукає сенс свого існування на Землі, вивчаючи різні філософії, вчення, науки.

Бог Отець, Творець і Автор життя кожного з нас відкриває нам сенс і мету нашого життя через Заповіді Євангелія (грец. – «добра новина»). Ісус сказав: «Любитимеш Господа Бога свого всім своїм серцем, і всією своєю душею, і всією своєю думкою! Це – перша і найбільша заповідь.

Друга – подібна до неї: Любитимеш свого ближнього, як самого себе!

На цих двох заповідях тримається увесь Закон і Пророки» (Матв. 22:37-40). Іншими словами, через усе

Святе Письмо, усі книги Біблії, послання пророків Старого Завіту й апостолів Нового Завіту Бог хоче нам донести, що Він є центром нашого життя, ми створені для взаємин любові з Ним і один з одним – у цьому суть нашого народження, сенс нашого існування.

Хто ж наш ближній?

Ми всі живемо в суспільстві, серед людей, усе наше життя складається зі взаємин з тими, хто навколо нас. Нам легко любити і поважати тих людей, які люблять і поважають нас, також нам неважко любити родину, батьків, чоловіка, дружину, дітей, родичів. Чи достатньо любові до цих людей, чи Бог має на увазі ще інших ближніх, яких слід любити?

«Любіть ваших ворогів, благословляйте тих, що проклинають вас, робіть добро тим, що ненавидять вас, і моліться

за тих, що кривдять і переслідують вас, щоб бути вам синами вашого Отця, що на небі, Який Своему сонцю велить сходити над злими і над добрими та посиляє дощ на праведних і на неправедних. Бо коли любите тих, хто вас любить, то яку нагороду від цього маєте? Чи не те саме й митники роблять? Коли вітаєте тільки ваших братів, то що особливого робите? Чи не так і язичники роблять? Тож будьте досконалі, як досконалий Отець ваш Небесний» (Матв. 5:44-48), – навчає Господь Своїх учнів у Нагірній проповіді. Але найчастіше ми самі вирішуємо, кого нам любити, встановлюємо межі цієї любові та, бажаючи виправдати себе, як одного разу законник, лукаво говоримо Ісусові:

«А хто є моїм ближнім? У відповідь Ісус промовив: Один чоловік ішов з Єрусалима в Єрихон і попав у руки розбійників, що його пограбували й завдали йому ран, та відійшли, залишивши його ледь живим. Проходив випадково один священик тією дорогою і, побачивши його, обминув» (Луки 10:29-31). Священик, безумовно, знав Заповідь про любов до ближнього. Можливо, він поспішав на службу виконати обов'язок перед Богом і людьми, а можливо, додому на обід. Священик бачив того, хто потребував його допомоги, але не зрозумів серця Отця, сповненого співчуття й любові до кожної людини. Можливо, його серце охолело, а першу любов заглушили турботи віку цього, тому що «хто любить Бога, той був пізнаний Ним» (1 Кор. 8:3). Але ми знаємо одне: священик відмовився допомогти тому, хто цього потребував.

«Так само і левит, прийшовши на те місце, поглянув – і оминув» (Луки 10:32). Цей чоловік старанно намагався служити Богові. Він не відразу пройшов, а підійшов, подивився. Можливо, цей служитель ніколи не любив Отця, не присвячував Йому самого себе, своє життя, своє серце. Левит старанно працював, щоб отримати нагороду. Він був сумлінним працівником, щоб отримувати плату, але не став сином, щоб служити Отцеві з любові, а не заради користі, грошей і слави. Ісус Христос сказав про таких людей: «Лицеміри, добре пророкував про вас Ісая, кажучи: Цей народ наближається до Мене своїми устами, губами шанує Мене, серце ж їхнє далеко від Мене» (Матв. 15:7). Двічі Отець хотів допомогти пораненому через тих, хто носить ім'я Боже, але вони не полюбили Господа усім своїм серцем і ближнього свого. Насправді ці люди любили тільки себе й цей світ – пожадливість тіла, пожадливість очей і життєву гордість. Можливо, ще б трохи і бідолаха, що лежав на дорозі голий і стівав кров'ю, помер би від ран. Ті, на кого Бог покладав свою надію і через кого хотів допомогти тому, хто потребував милосердя, турботи та любові, пройшли повз.

Поблизу не було більше жодного служителя Церкви. Наближався вечір, і цією дорогою йшов останній подо-

рожний, але ним виявився іновірець, той, з ким юдеї не спілкувалися, кого зневажали і принижували. Він, по суті, був ворогом цієї людини: «А якийсь самарянин, проходячи, підійшов до нього і, побачивши, змилосердився» (вірш 33). Самарянин ніколи б не дозволив собі близько підійти до юдея, адже вони не спілкувалися, але, як написано у Святому Письмі, «проходячи, підійшов до нього і, побачивши, зми-

Ісус: Іди і ти чини так само» (вірші 36, 37). Якщо ми будемо проходити повз тих, хто потребує нашої допомоги, то Бог не залишить їх. Але де будемо ми з вами? А якщо з нами трапиться біда й усі довкола будуть дуже зайняті, поспішатимуть у своїх більш важливих справах або просто не захочуть нам допомогти? «Отож, принесіть плід, гідний покаяння» (Матв. 3:8), – закликає нас Господь.

«Любіть ваших ворогів, благословляйте тих, що проклинають вас, робіть добро тим, що ненавидять вас, і моліться за тих, що кривдять і переслідують вас, щоб бути вам синами вашого Отця, що на небі, Який Своєму сонцю велить сходити над злими і над добрими та посилає дощ на праведних і на неправедних. Бо коли любите тих, хто вас любить, то яку нагороду від цього маєте? Чи не те саме й митники роблять? Коли вітаєте тільки ваших братів, то що особливого робите? Чи не так і язичники роблять? Тож будьте досконалі, як досконалий Отець ваш Небесний» (Матв. 5:44-48).

лосердився. Він підійшов, перев'язав його рани, поливши на них оливи й вина, посадив його на худобину, привіз до гостиниці й подбав про нього. А другого дня, як відходив, вийняв два динарії, дав власникові гостиниці та сказав: Подбай про нього, а якщо більше витратиш, то віддам тобі, коли повертатимуся» (вірші 33-35).

Бог дивиться не на наші знання, звання, чини, віросповідання. Бог завжди дивиться на серце людини. Самарянин, іновірець, виявив юдеєві Божу любов, він послужив йому всім, що в нього на той час було, перев'язав рани, вилив оливу та вино. Потім посадив на осла, а сам пішов пішки і привіз його в готель. Самарянин заплатив гроші власнику готелю за турботу про постраждалого й пообіцяв повернути всі витрати на потреби, коли повертатиметься.

«Кого з цих трьох ти вважаєш ближнім того, який попався розбійникам?» – запитує Ісус законника. На що той відповідає: «Того, що змилосердився над ним. Тож сказав йому

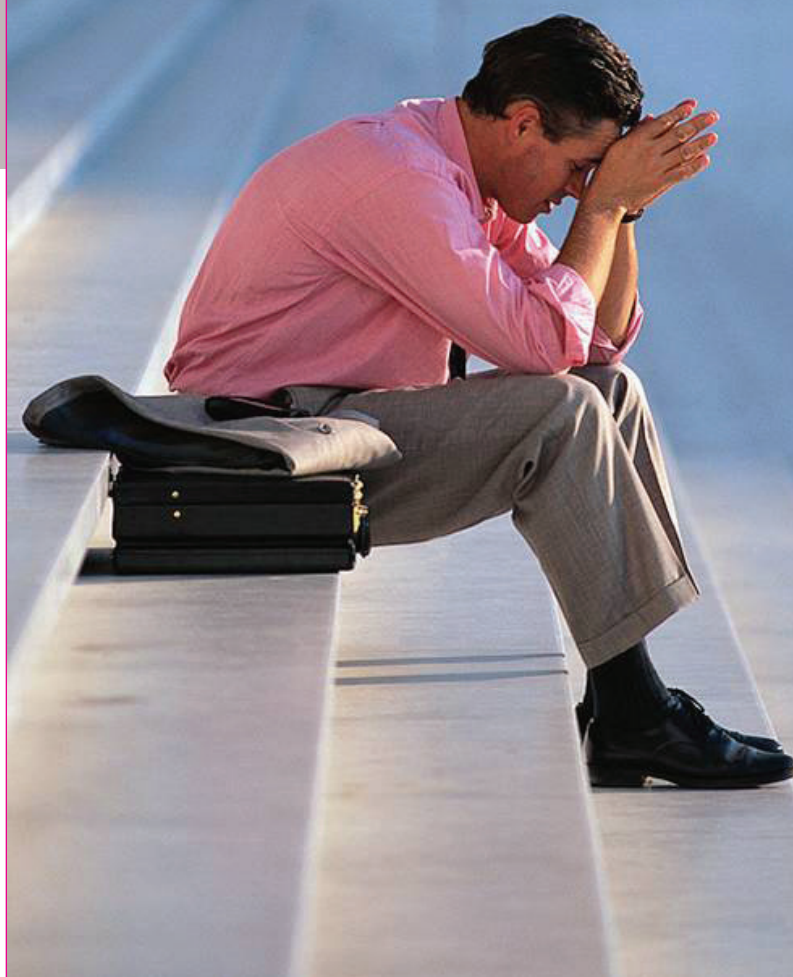
«Любити – означає бажати іншому добра, і бажати не заради себе, а заради того, кого любиш, і намагатися в міру можливості дарувати йому це добро»

(Аристотель).

О. Прокоп'єв

САМОТНІСТЬ

«А коли б
хто напав
на одного,
то вдвох вони
стануть на
нього, –
і нитка
потрійна
не скоро
півветься!»
(Екл. 4:12).

Сьогодні вчені дедалі більше стурбовані появою «інфекції» соціального характеру, відомої як самотність. Фахівці називають цей стан інфекцією, тому що він передається від однієї людини до іншої. Відразу скажемо, що самотньою ми називаємо не ту людину, яка через певні об-

ставини живе сама, без сім'ї, а ту, для якої самотність, відсутність соціальних контактів стали філософією життя. Такі люди ставлять індивідуалізм в основу свого світогляду. Таким чином, можна виділити два специфічних типи самотніх людей: самотні за власним бажанням і самотні через обставини, що склалися. Дослідники з університету

Чикаго, Гарвардського та Каліфорнійського університетів виявили, що самотні люди другого типу поширюють свої погляди на життя, тим самим роблячи своїх слухачів також самотніми.

Із чим можна порівняти наше суспільство? Із простим в'язаним светром. Якщо з нього витягнути одну нитку, потім іншу, то утворюються пропуски. Якщо ж витягнути кілька десятків або сотень ниток, то светр матиме вигляд сітки. Так відбувається і з людьми, у яких внаслідок відгородження від суспільства зв'язки з іншими стають усе рідшими. Доктор Качіоппо запевняє: «Ми виявили досі небачену заразну хворобу, яка призводить до обмеження спілкування з іншими, після чого людина неминуче

більше половини опитаних страждали від самотності помірного або важкого ступеня; 15 % учасників відчували себе цілком самотніми. При цьому в людей, котрі відчували себе самотніми, верхній показник артеріального тиску виявився вищим, ніж у людей, котрі не відчували самотності. Найчастіше тиск підвищувався в людей, які страждали від самотності найбільше, середній рівень артеріального тиску в цій групі виявився на 10-30 мм рт. ст. вищим, ніж у тих, хто не вважав себе самотнім. Однак дослідження засвідчили й те, що люди, які не вважали себе самотніми, але були такими насправді, однаково схильні до ризику розвитку фізичних і психічних захворювань.

Самотня людина схильна не тільки до хвороб, а й до аномалій у поведінці та навіть у відчуттях.

«Краще двом, як одному, бо мають хорошу заплату за труд свій, і якби вони впали, підійме одне свого друга! Та горе одному, як він упаде, й нема другого, щоб підвести його...»
(Екл. 4:9, 10).

стає самотньою». Професор продовжує: «Через те що самотність пов'язана з різноманітними ментальними і фізіологічними хворобами та вкорочує життя, дуже важливо вміти розпізнати її та допомогти самотнім людям зв'язатися із соціальними групами, перш ніж вони повністю втратять соціальні зв'язки». Тим, хто обрав самотність стилем життя, не завадило би переглянути свою позицію.

Наслідки для здоров'я

Питання самотності як чинника, що породжує хвороби, – давно вивчена тема. Початок її дослідження сягає ще часів царя Соломона, який, отримавши мудрість від Бога, одного разу сказав: «А коли б хто напав на одного, то вдвох вони стануть на нього, – і нитка потрібна не скоро пірветься!» (Екл. 4:12).

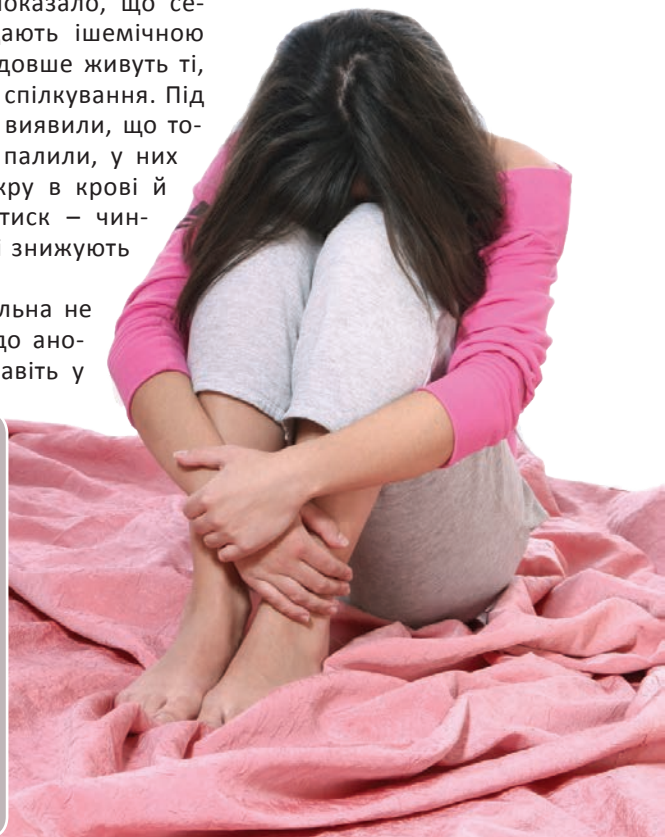
Ще з кінця ХХ століття й до сьогодні світова преса наввипередки розповідає про наслідки самотності, виявлені науковцями. Самотні люди, наприклад, частіше хворіють на гіпертонію. До такого висновку дійшли вчені з Чиказького університету, які проводили дослідження за участю 229 американців віком від 50 до 68 років. Для того щоб оцінити ступінь самотності, всім учасникам пропонували відповісти на 20 запитань анкети. Трохи

Самотність і серцево-судинні захворювання

Одне дослідження показало, що серед жінок, які страждають ішемічною хворобою серця (ІХС), довше живуть ті, які мають широке коло спілкування. Під час цього дослідження виявили, що товариські жінки менше палили, у них був нижчий рівень цукру в крові й нижчий артеріальний тиск – чинники, які й самі по собі знижують ризик ІХС.

Самотня людина схильна не тільки до хвороб, а й до аномалій у поведінці та навіть у

Тим, хто обрав самотність стилем життя, не завадило би переглянути свою позицію.

відчуттях. Так канадські дослідники виявили, що відчуття самотності та соціальної ізоляції змушує людей сприймати навколишню температуру нижчою, ніж вона є насправді. Учені з університету Торонто провели два експерименти для оцінки впливу почуття самотності на температурне сприйняття людей. У першому експерименті взяли участь 65 студентів, розділених на дві групи. Одну групу попросили пригадати епізод з життя, пов'язаний із самотністю, ізоляцією або відчуженням, наприклад, виключення з клубу. Іншу, навпаки, – епізод, пов'язаний з прийняттям у клуб, або подібний до цього. Далі студентів з обох груп попросили оцінити температуру повітря. Оцінки коливалися від 12 °C до 40 °C, причому учасники першої групи сприймали температуру нижчою, ніж вона була насправді. Результати дослідження, на думку вчених, дозволяють припустити зворотну залежність – зниження відчуття відчуження під дією теплого повітря та гарячої їжі.

Хто найбільше схильний до цієї «інфекції»?

Дослідники з університету Чикаго, Гарвардського та Каліфорнійського університетів проаналізували дані приблизно п'яти тисяч жителів міста Фреймінгхем у штаті Массачусетс. На підставі цих даних учені побудували графічну схему взаємовідносин між людьми. Як засвідчують звіти, найбільше самотність поширюється серед тих, хто найбільше потребує емоційної підтримки, – серед жінок. Також під час дослідження було відзначено, що, роз'єднуючи суспільство, ідеологія самотності сприяє відчуженню серед членів сім'ї.

Головною зброєю самотності є недовіра людей один до одного. Тому люди, які скептично ставляться до думки інших, мають найбільшу схильність до стану самотності.

Не бійтеся нових стосунків, Господь не залишить вас, якщо ви попросите Його допомогти впоратися із ситуацією, що склалася.

Що робити, щоб не бути самотнім?

- **Цінуйте друзів.** Люди, які бережуть та цінують дружбу, не можуть бути «заражені» самотністю.
- **Перегляньте свою життєву позицію та філософію.** Чи справді ви не маєте потреби в друзях та однодумцях чи це підсвідоме бажання звернути на себе увагу?
- **Оволодійте навичками спілкування.**
- **Навчіться правильно вирішувати конфлікти.**
- **Приєднуйтеся до найрізноманітніших груп спілкування відповідно до ваших інтересів, роботи чи хобі.**

Не відгороджуйтеся від людей, не заражайтеся цією «інфекцією». Господь завжди з вами, пам'ятайте про це! Так само й не ставьте про роком-аскетом, у Біблії ніде немає вказівки на те, щоб людина відокремлювалася чи усамітнювалася на тривалий період часу. Господь створив нас соціальними істотами, заклав у нас бажання спілкуватися з подібними до себе та з Ним. Можливо, хтось глибоко образив вас або ж ви, самі того не розуміючи, у такий спосіб намагаєтеся виділитися з натовпу й звернути на себе увагу. Приділіть деякий час пошуку відповідей на ці питання і прийміть Божий дар спілкування з іншими. Не бійтеся нових стосунків, Господь не залишить вас, якщо ви попросите Його допомогти впоратися із ситуацією, що склалася. Усе-таки, як каже Біблія, «краще двом, як одному, бо мають хорошу заплату за труд свій, і якби вони впали, підійме одне свого друга! Та горе одному, як він упаде, й нема другого, щоб підвести його...» (Екл. 4:9, 10).

У пошуках люблячого Батька

Коли Річарду було три роки, батько замикав його в підвалі. Це було покарання за погану поведінку. Сьогодні йому сорок, але він усе ще пам'ятає холодну цементну підлогу, темні силуети щурів у кутках і шалене биття свого серця. У вісім років батько вдарив його кулаком по обличчю, хлопчик впав і зламав ніс. Поки Річард ріс, він увесь час знав, що батько стежить за кожним його кроком, але говорити про це з кимось хлопчик боявся і мовчки страждав.

Але в 14 років у ньому щось зламалося. Річард почав давати здачі батькові, сваритися, пити, спробував наркотики. Він поринув у світ, який був ще темніший за той, у якому він перебував. Кілька разів юнак намагався покінчити життя самогубством.

Батько Річарда зрозумів, що втрачає над сином контроль. Тоді він виправив хлопчика в закриту християнську школу-пансіонат. Наступні два роки Річард провів у пошуках нових способів, як завдати шкоди цьому навчальному закладу. Юнак у буквальному сенсі слова трошив усе, що потрапляло під руку: книги, парти, скло.

В один із тижнів духовного відродження в школі Річард несподівано відчув, що слова пастора торкаються його серця. Поки він, спотикаючись, виходив наперед, у його душі піднімався весь біль, пережитий за 16 років, і юнак розплакався перед усіма, не соромлячись сліз. Наступні місяці були непростими для Річарда. Друзі від нього відвернулися. Учителі, які знали його як бунтаря, не вірили в щирість каяття. І, незважаючи на все це, Річард прямував новим шляхом у своєму житті. Хлопець дуже болісно сприймав будь-який прояв колишніх

звичок у собі. Юнакові здавалося, що Бог невтомно стежить за кожним його кроком. Він намагався розпочати нове життя, постійно відчувачи невдоволення Небесного Отця, Який вимагав від нього більше, ніж юнак міг дати. Річард почав жорстко критикувати інших. Хлопець став рідше усміхатися й увесь час боявся згрішити. Він скрупульозно вивчив усі книги про послух, християнську поведінку та Закон Божий. Приїхавши додому на літні канікули, юнак хотів показати батькам зміни у своїй поведінці. Проте батько Річарда ніби не помітив нічого особливого, а так само продовжував чіплятися до дрібниць.

Наступні вісім років свого життя молодий чоловік провів у спробах відповідати вимогам Бога, Який був ніби дзеркальним відображенням його земного батька. Так, він слухав проповіді про Божу любов, про Його прощення та доброту до грішників, але внутрішній голос нашіпував йому, що він усе ще недостатньо хороший, що похмурий і постійно незадоволений Бог рахує кожну його помилку. У 24 роки Річард одружився. Невдовзі після весілля він ледь не врізався в автомобіль тестя, від'їжджаючи назад. Чоловік же тільки відмахнувся від вибачень зятя: «З усіма трапляється, синку». Усі наступні роки життя Річард бачив саме в цьому чоловікові справжнього батька: люблячого, здатного прощати, довіряти, поважати почуття своїх дітей. Поступово молодий чоловік змінював у своїй свідомості той спотворений образ Небесного Отця, який був закладений неправильним ставленням земних батьків. Згодом Річард навчився прощати собі дрібні помилки, як це робив його тесть. Він став добрішим і ніжнішим у ставленні до інших.

«Шукайте і...»

Історія Річарда – не рідкість. Незліченна кількість дорослих, вихованих критикою та надмірними вимогами батьків, намагаються відтворити образ Бога, спираючись на образ недовсконалих земних батьків і матерів. Звідки ж взялося поняття про далекого й холодного Бога, Який тільки й чекає нашої помилки, як не через аналогію з батьком, який б'є дитину за будь-яку дрібницю? Як можна бути впевненим, що Бог ніжний і люблячий, якщо ви бачили тільки злих і жорстоких батьків у своєму житті?

Для початку прочитайте уривки зі Святого Письма, які описують характер Божий. На перших же сторінках Біблії ми зустрічаємося з Богом, Який створив наш світ і все, що його наповнює. Він посадив для нас квіти, створив пташок, які тішать наш слух співом, і намалював у небі веселку. Він постає перед нами як Бог сили, порядку та цілеспрямованості.

Друга книга Біблії розширює опис Божого характеру. Бог Сам відкривається на горі Синай Мойсеєві: «І перейшов Господь перед лицем його, та й викликнув: «Господь, Господь, – Бог милосердний, і милостивий, довготерпеливий, і многомилостивий та правдивий, що дотримує милість для тисяч, що вибачає провину й переступ та гріх»» (Вих. 34:6, 7).

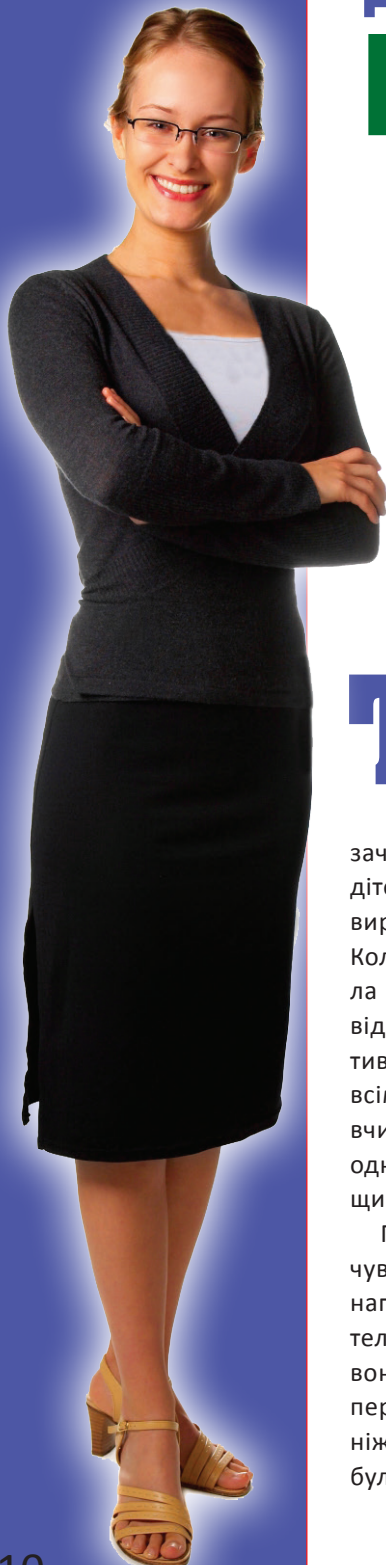
У Новому Завіті Бог продовжує відкриватися людям. Ми бачимо Його характер, втілений у земну плоть і кров – Ісуса Христа. Коли Пилип просить показати йому та іншим учням Отця, Ісус говорить: «Стільки часу Я з вами, і ти не знаєш Мене, Пилипе? Хто Мене бачив, той і Отця бачив. Як же ти говориш: Покажи нам Отця? Чи ти не віриш, що Я є в Отці й Отець є в Мені?» (Івана 14:9, 10).

У всім відомому тексті Івана 3:16 ми бачимо нагадування про те, що Богу Отцю не байдужа доля тих, кого Він створив: «Бо так Бог полюбив світ, щоб дав Свого Єдинородного Сина, щоб кожний, хто вірить у Нього, не загинув, але мав життя вічне».

Бог послав Свого Сина жити з нами, розділити з нами тягарі життя, вилікувати наші рани й померти за нас. Бог Отець є Богом співчуття, прощення й милості. «Хто не любить, той не пізнав Бога, бо Бог є любов» (1 Івана 4:8).

Наведені вище та багато інших уривків з Біблії доводять просту істину: Господь є люблячим Батьком. Якщо важкі спогади огорнуть вас – перечитайте знову ці уривки та знайте, що Божа любов – досконала.

«Те, що зробили
одному з Моїх
найменших
братів...»
(Матв. 25:40).

ВІДДАЙТЕ СЕБЕ «ОДНОМУ З НАЙМЕНШИХ», ЯКОМУ ВИ МОЖЕТЕ ДОПОМОГТИ СТАТИ ВЕЛИКИМ

Тедді Сталларда можна було справедливо назвати «одним з найменших»: незацікавленість у навчанні, старий неprasований одяг, постійно незачесане волосся. Він був одним із тих дітей у школі, обличчя яких нічого не виражає. Скланий неуважний погляд. Коли вчителька, міс Томсон, розмовляла з Тедді, він завжди давав однослівні відповіді. Непривабливого, безініціативного і такого далекого, його було зовсім не просто любити. Навіть коли його вчителька казала, що любить усіх учнів однаково, у глибині душі вона не була щирою.

Перевіряючи роботи Тедді, вона відчувала якесь дивне задоволення, маючи нагоду поставити «двійку». Проте вчителька даремно так до нього ставилася; вона мала характеристики Тедді ще з першого класу і знала про нього більше, ніж хотіла визнати. У характеристиках було сказано:

1 клас: Тедді вирізняється своєю працелюбністю та поведінкою, однак у нього несприятливі обставини в сім'ї.

2 клас: Тедді міг би навчатися краще. Мати серйозно хвора. Йому дуже мало допомагають у сім'ї.

3 клас: Тедді – хороший хлопець, проте надто серйозний для свого віку. Навчатися йому важко. Цього року померла його мати.

4 клас: Тедді погано навчається, але поводить себе добре. Батько ним не цікавиться.

Настало Різдво, й учні принесли різдвяні подарунки для міс Томсон. Вони виклали їх на стіл і, обступивши її, уважно дивилися, як вона буде їх розпаковувати. Серед усіх пакунків був подарунок і від Тедді Сталларда. Її здивувало те, що він приніс їй подарунок. Це був коричневий пакунок, заклеєний липкою стрічкою. На папері були написані прості слова: «Для міс Томсон від Тедді». Коли вона розгорнула його подарунок, звідти випав простий браслет, у якому половина каменів була відсутня, і пляшечка дешевих парфумів.

Інші хлопчики й дівчатка почали сміятися й глузувати з подарунка Тедді, однак міс Томсон втихомирила їх, одягнувши браслет на руку і капнувши парфумами на зап'ястя. Простягаючи руку, аби всі діти могли понюхати, вона говорила: «Чудовий аромат, правда ж?» І діти, наслідуючи приклад учительки, підтверджували це своїми «ах!» і «ох!».

Наприкінці цього дня, коли уроки закінчилися й діти розходилися по домішках, Тедді затримався найдовше. Він повільно підійшов до столу вчительки і ніжно сказав: «Міс Томсон... Міс Томсон, ви пахнете так само, як моя мама... І її браслет виглядає на вашій руці так само гарно... Я такий радий, що Вам сподобався мій подарунок». Коли Тедді пішов, міс Томсон схилилася на коліна й попросила в Господа прощення за своє ставлення до хлопчика.

першою дізналися про це. Я закінчую вищу школу другим за рівнем знань у класі. З любов'ю, Тедді Сталлард».

Через чотири роки надійшов ще один лист: «Дорога міс Томсон! Мені щойно сказали, що я закінчую університет першим за рівнем

А що ви можете подарувати? Не даруйте лише те, що можна купити, натомість ризикніть віддати те, що залишиться й після вас. Будьте добрими. Віддайте себе своєму «Тедді Сталлардові», «одному з найменших», якому ви можете допомогти стати великим.

Не даруйте
лише те, що
можна купити,
натомість ризик-
ніть віддати те,
що залишиться
й після вас.

Наступного дня, коли діти знову прийшли до школи, їх зустріла вже нова вчителька. Міс Томсон стала іншою людиною. Тепер вона була людиною, котра справді присвятила себе тому, щоб любити дітей і робити все можливе, аби залишити слід у їхніх душах. Міс Томсон допомагала всім дітям, однак особливу увагу приділяла тим, кому навчання давалося важко, зокрема і Тедді Сталлардові. Наприкінці навчального року Тедді досяг неймовірних успіхів. Він наздогнав багатьох однокласників і навіть випередив деяких.

Тривалий час учителька не отримувала жодних звісток від Тедді. Але одного разу прийшов лист з таким змістом: «Дорога міс Томсон! Я бажаю, щоб ви

знань на курсі. Я хотів, щоб ви першою дізналися про це. В університеті було нелегко, але мені сподобалося. З любов'ю, Тедді Сталлард». І ще один лист знову через чотири роки: «Дорога міс Томсон! Від сьогодні я – Теодор Сталлард, доктор медичних наук. Незабаром я одружуюся, а точніше – 27 числа наступного місяця. Я хотів, аби ви приїхали і сиділи на тому місці, де сиділа б моя мама, якби вона була жива. Тепер ви – моя єдина близька людина: мій батько помер минулого року. З любов'ю, Тедді Сталлард».

Міс Томсон поїхала на весілля і сиділа на місці, де мала б сидіти мати Тедді. Вона заслужила це, адже зробила для Тедді те, чого він ніколи не міг забути.

«Любов слід вимірювати не
так, як вимірює її молодь,
тобто не силою пристрас-
ті, але вірністю та міцністю»

(Цицерон).

Есть два вида сострадания. Одно – малодушное и сентиментальное, оно, в сущности, не что иное, как желание поскорее избавиться от тягостного ощущения видеть чужое несчастье. Это не сострадание, а лишь инстинктивное желание оградить свой покой.

Другое сострадание – истинное.

Оно требует действий, а не сантиментов. Оно полно решимости сделать все для ближнего, чтобы помочь ему, чтобы утешить, согреть или высушить слезы. Итак, «несите бремена друг друга, и таким образом исполните закон Христов» (Гал. 6:2).

РАССКАЗ
Л.Н. Толстого
/оригинал/

Где любовь, там и Бог

Ж

ил в городе сапожник Мартын Авдеич. Жил он в подвале, в горенке об одном окне. Окно было на улицу. В окно видно было, как проходили люди; хоть видны были только ноги, но Мартын Авдеич по сапогам узнавал людей. Мартын Авдеич жил давно на одном месте, и знакомства много было. Редкая пара сапог в околотке не побывала и раз и два у него в руках... И знали все Авдеича, и у него не переводилась работа.

Авдеич и всегда был человек хороший, но под старость стал он больше о душе своей думать и больше к Богу приближаться. Еще когда Мартын у хозяина жил, померла у него жена. И остался после жены один мальчик трех годов. Дети у них не жили. Старшие все прежде померли. Хотел сначала Мартын сынишку сестре в деревню отдать, потом пожалел – подумал: тяжело будет Капитошке моему в чужой семье расти, оставлю его при себе.

И пошел Авдеич от хозяина и стал с сынишкой на квартире жить. Да не дал Бог Авдеичу в детях счастья. Только подрос мальчик, стал отцу помогать, — только бы на него радоваться, — напала на Капитошку болезнь, слег мальчик, погорел недельку и помер. Схоронил Мартын сына и отчаялся. Так отчаялся, что стал на Бога роптать. И вот зашел раз к Авдеичу от Троицы земляк-старичок — уж восьми год странствовал. Разговорился с ним Авдеич и стал ему на свое горе жаловаться:

— И жить, — говорит, — больше не охота. Безнадежный я остался теперь человек.

И сказал ему старичок:

— Нехорошо ты говоришь, Мартын, нам нельзя Божьи дела судить. Не нашим умом, а Божиим судом. Твоему сыну судил Бог помереть, а тебе жить. Значит, так лучше. А что отчаиваешься, так это оттого, что ты для своей радости жить хочешь.

— А для чего же жить-то? — спросил Мартын.

И старичок сказал: «Для Бога, Мартын, жить надо. Он тебе жизнь дает, для Него и жить надо. Когда для Него жить станешь, ни о чем тужить не станешь, и все тебе легко покажется».

Помолчал Мартын и говорит: «А как же для Бога жить-то?»

И сказал старичок: «А жить как для Бога, то нам Христос показал. Ты грамоту знаешь; купи Евангелие и читай, там узнаешь, как для Бога жить. Там все показано».

И запали эти слова в сердце Авдеичу, и пошел он в тот же день, купил себе Новый Завет крупной печати и стал читать.

Хотел Авдеич читать только по праздникам, да как начал читать, так ему на душе хорошо стало, что стал каждый день читать. Другой раз так зачитается, что в лампе весь керосин выгорит, и все от книги оторваться не может. И стал так читать Авдеич каждый вечер. И что больше читал, то яснее понимал, чего от него Бог хочет и как надо для Бога жить; и все легче и легче ему становилось на сердце...

Случилось раз, поздно зачитался Мартын. Читал он Евангелие от Луки.

Прочел он про сотника, прочел про сына вдовы, прочел про ответ ученикам Иоанновым и дошел до того места, где богатый фарисей позвал Господа к себе в гости; и прочел о том, как женщина-грешница помазала

Ему ноги, и омыла их слезами, и как Он оправдал ее.

«Такой же, видно, как я, фарисей-то был... Тоже я, чай, только об себе помнил, как бы чайку напиться, да в тепле, да в холе, а нет того, чтобы об госте подумать. Об себе помнил, а об госте и заботушки нет. А гость-то кто? Сам Господь. Кабы ко мне пришел, разве я так бы сделал?»

И облокотился на обе руки Авдеич, и не видал, как задремал.

— Мартын! — вдруг как задышало что-то у него над ухом.

Встрепенулся Мартын спросонок: «Кто тут?»

Повернулся он, взглянул на дверь — никого. Прикорнул он опять. Вдруг явно слышит:

— Мартын, а Мартын. Смотри завтра на улицу, приду.

Очнулся Мартын, поднялся со стула, стал протирать глаза. И не знает сам, во сне или наяву слышал он слова эти. Завернул он лампу и лег спать.

Наутро до света поднялся Авдеич, помолился Богу, истопил печку, поставил щи, кашу, развел самовар, надел фартук и сел к окну работать. Сидит Авдеич, работает, а сам все про вчерашнее думает. — И думает надвое: то думает — померещилось, а то думает, что и вправду слышал он голос.

Сидит Мартын у окна и столько не работает, сколько в окно смотрит; и как пройдет кто в незнакомых сапогах, изогнется даже, выглядывает из окна, чтобы не одни ноги, а и лицо увидеть. Прошел дворник в новых валенках, прошел водовоз, потом поравнялся с окном старый солдат с лопатой в руках. Старика звали Степанычем, и жил он у соседнего купца из милости. Положена ему была должность дворнику помогать. Стал против Авдеичева окна Степаныч счищать снег. Посмотрел на него Авдеич и опять взялся за работу.

«Вишь, одурел, видно, я со старости, — сам на себя посмеялся Авдеич. — Степаныч снег чистит, а я думаю, Христос ко мне идет.

Однако стежков десяток сделал Авдеич, опять тянет его в окно посмотреть. Видит, Степаныч прислонил лопату к стене и сам не то греется, не то дышит.

Человек старый, ломаный, видно, и снег-то сгребать силы нет. Подумал Авдеич: «Напоить его разве чайком; кстати, и самовар ухаживать хочет». Воткнул Авдеич шило, встал, поставил на

стол самовар, залил чай и постучал пальцем в стекло. Степаныч обернулся и подошел к окну. Авдеич поманил его и пошел отворить дверь.

— Войди, погрейся, что ль, — сказал он. — Озяб, чай?

— Спаси Христос, и то кости ломают, — сказал Степаныч.

Вошел Степаныч, отряхнулся от снега, стал ноги вытирать, чтобы не наследить по полу, а сам шатается.

— Не трудись вытирать. Я подотру, наше дело такое. Проходи, садись! — сказал Авдеич. — Вот, чайку выпей.

И Авдеич налил два стакана и подвинул один гостю, а сам вылил свой на блюдечко и стал дуть.

Выпил Степаныч свой стакан, перевернул дном кверху и на него положил огрызок и стал благодарить. А самому, видно, еще хочется.

— Кушай еще, — сказал Авдеич и налил еще стакан и себе, и гостю. Пьет Авдеич свой чай, а сам нет-нет на улицу поглядывает.

— Али ждешь кого? — спросил гость.

— Жду кого? И сказать совестно, кого жду. Жду, не жду, а запало мне в сердце слово одно. Виденье ли или так, сам не знаю. Видишь ли, братец ты мой, читал я вчера Евангелие про Христа-батюшку, как Он страдал, как по земле ходил. Слышал ты, чай?

— Слышать слышал, — отвечал Степаныч, — да мы люди темные, грамоты не знаем.

— Ну вот, читал я про самое то, как Он по земле ходил ...и задремал. Задремал я, братец ты мой, и слышу: по имени кличет. Поднялся я — голос, ровно шепчет кто-то: жди, говорит, завтра приду. Да до двух раз. Ну вот, веришь ли, запало мне это в голову, сам себя браню и все жду Его, батюшку.

Степаныч покачал головой и ничего не сказал, а допил стакан и положил его боком, но Авдеич опять поднял стакан, налил еще.

— Кушай на здоровье! Ведь тоже, думаю, когда Он, батюшка, по земле ходил, не брезговал никем, а с простым народом больше водился. Все по простым ходил, учеников-то набирал все больше из нашего брата, таких

«Так как вы
сделали это
одному из братьев
Моих меньших,
то сделали Мне»
(Матф. 25:40).

же, как мы, грешные из рабочих. Кто, говорит, возвышается, тот унижится, а кто унижается, тот возвысится. Вы меня, говорит, Господом называете, а Я, говорит, вам ноги умою. Кто хочет, говорит, быть первым, тот будь всем слуга. Потому что, говорит, блаженны нищие, смиренные, кроткие, милостивые.

Забыл свой чай Степаныч. Человек он был старый и мягкослезный; сидит, поблагодарил, слушает, а по лицу слезы катятся.

— Ну, кушай, еще, — сказал Авдеич.

— Спасибо тебе, — говорит, — Мартын Авдеич, угостил ты меня, и душу и тело насытил.

— Милости просим, заходи другой раз, рад гостю, — сказал Авдеич.

Степаныч ушел, а Мартын сел к окну за работу — строчить задник. Строчит, а сам все поглядывает в окно — Христа ждет. И все о Нем и об Его делах думает.

Прошли мимо два солдата — один в казенных, другой в своих сапогах; прошел потом в чищенных калошах хозяин из соседнего дома; прошел булочник с корзиной. Все мимо прошли; и вот поровнялась еще с окном женщина в шерстяных чулках и в деревенских башмаках. Прошла она мимо окна и остановилась у простенка. Заглянул на нее из-под окна Авдеич, видит — женщина чужая, одета плохо и с ребенком; стала у стены к ветру спиной и укутывает ребенка, а укутать не во что. Одежда на женщине летняя да и плохая. Встал Авдеич, вышел в дверь и на лестницу и крикнул: «Умница! А умница!» Женщина услышала и обернулась.

— Что же так на холоду с ребенком стоишь? Заходи в горницу, в тепле-то лучше. Сюда вот.

Удивилась женщина. Видит — старик старый в фартуке, очки на носу, зовет к себе. Пошла за ним.

Спустились под лестницу, вошли в горницу.

— Сюда, — говорит, — садись, умница, к печке ближе, — погреешься и покормишь младенца-то.

— Молока-то в грудях нет, сама с утра не ела, — сказала женщина, а все-таки взяла к груди ребенка.

Покачал головой Авдеич, пошел к столу, достал хлеба, чашку, открыл в печи заслонку, налил в чашку щей, вынул горшок с кашей, да не упрела еще, налил одних щей и поставил на стол.

— Садись, говорит, покушай, умница, а с младенцем я посижу, ведь у меня свои дети были, — умею с ними нянчиться.

Села женщина к столу, ест, а сама рассказывает, кто она и куда ходила.

— Я, — говорит, — солдатка, мужа восьмой месяц угнали далеко и слуху нет. Жила в кухарках, родила. С ребенком не стали держать. Вот третий месяц бьюсь без места. Проела все с себя. Хотела в кормилицы — не берут — худа, говорят. Изморилась и его сердечного замучила. Спасибо, хозяйка жалеет нас за ради Христа на квартире. А то бы и не знала, как прожить.

Вздыхнул Авдеич и говорит:

— А одежи-то теплой али нет?

— Пора тут, родной, теплой одежде быть. Вчера платок последний за двугривенный заложила.

Подошла женщина к кровати и взяла ребенка, а Авдеич встал и пошел к стенке, порылся, принес старую поддевку [пальто].

— На, — говорит, — хоть и плохая штука, а все пригодится завернуть.

Посмотрела женщина на поддевку, посмотрела на старика, взяла поддевку и заплакала. Отвернулся и Авдеич и полез под кровать, выдвинул сундучок, покопался в нем и сел опять против женщины.

И сказала женщина:

— Спаси тебя, Христос, дедушка. На-слал, видно, Он меня под твое окно. Заморозила бы я детище. Вышла я, тепло было, а теперь вот как студено завернуло. И наставил же Он, батюшко, тебя в окно поглядеть и меня горькую пожалеть.

Усмехнулся Авдеич и говорит: «И то Он наставил. В окно-то я, умница, не спроста гляжу».

И рассказал Мартын солдатке и свой сон, и как он голос слышал, что обещался нынешний день Господь придти к нему.

— Все может быть, — сказала женщина. Встала, накинула поддевку, завернула в нее детище и стала кланяться, стала опять благодарить Авдеича.

— Прими ради Христа, — сказал Авдеич и подал ей двугривенный — платок выкупить, — и проводил женщину.

Ушла женщина, поел Авдеич щей, убрался и сел опять работать. Сам работает, а окно помнит. Как потемнеет в окне, сейчас и взглядывает, кто прошел. И вот видит Авдеич: против самого его окна остановилась старуха-торговка. Несет лукошко с яблоками. Немного уж осталось, видно, все распродала, а через плечо держит мешок щепок. Спустила она мешок на панель, поставила лукошко с яблоками на столбик и

стала щепки в мешке утрясать. Откуда ни возьмись, вывернулся мальчишка в картузе рваном, схватил из лукошка яблоко и хотел проскользнуть, да сбила старуха. Повернулась и сцапала малого за рукав. Забился мальчишка, хотел вырваться, да старуха ухватила его обеими руками, сбила с него картуз и поймала за волосы. Кричит мальчишка, ругается старуха. Не поспел Авдеич и шила воткнуть, бросил на пол, выскочил в дверь, даже на лестнице спотыкнулся и очки уронил. Стал их Авдеич разнимать, взял мальчика за руку и говорит:

– Пусти его, бабушка, прости его ради Христа.

– Я его так прошу, что он до новых венников не забудет. В полицию шельмеца сведу!

Стал Авдеич упрашивать старуху:

– Пусти, – говорит, – бабушка, он вперед не будет. Пусти ради Христа!

Пустила его старуха, хотел мальчик бежать, но Авдеич придержал его.

– Проси, – говорит, – у бабушки прощенья. И вперед не делай. Я видел, как ты взял.

Заплакал мальчик, стал просить прощенья.

– Ну вот так. А теперь яблоко на вот тебе, – и Авдеич взял из лукошка и дал мальчику. – Заплачу, бабушка, – сказал он старухе.

– Набалуешь ты их так, сорванцов, – сказала старуха.

И рассказал Авдеич старухе притчу о том, как хозяин простил оброчнику весь большой долг его, а оброчник пошел и стал душить своего должника. Выслушала старуха, и мальчик стоял, слушал.

– Бог велел прощать, – сказал Авдеич, – а то и нам не простится. Всем прощать, а несмысленному поготово.

Покачала головой старуха и вздохнула.

– У меня самой их семеро было, одна дочь осталась. – И стала старуха рассказывать, где и как она живет у дочери и сколько у ней внучат.

– Вот, – говорит, – сила моя уж какая, а тружусь. Ребят-внучат жалко, да и хорошие внучата- то: никто меня не встретит, как они. Аксютка – так та ни к кому и не пойдет от меня. «Бабушка милая, бабушка сердечная...»

И совсем размякла старуха.

– Известно, дело ребячье. Бог с ним, – сказала старуха на мальчика.

Только хотела старуха поднимать мешок на плечи, подскочил мальчик и говорит:

– Дай я снесу, бабушка: мне по дороге.

Старуха покачала головой и взвалила мешок на мальчика.

И пошли они рядом по улице. И забыла старуха спросить у Авдеича деньги за яблоко. Авдеич стоял и все смотрел на них.

Вернулся Авдеич к себе, нашел очки на лестнице, и не разбились, поднял шило и сел опять за работу. Поработал немного, да уж стал щетинкой не попадать, и видит, фонарщик прошел фонари зажигать.

«Видно, надо огонь засвечать», – подумал он, заправил лампочку, повесил и опять принялся работать. Докончил один сапог совсем; повертел, посмотрел – хорошо. Сложил струмент, смел обрезки, убрал щетинки и концы и шил, снял лампу, поставил ее на стол и достал с полки Евангелие. Хотел он раскрыть книгу на том месте, где он вчера обрезком сафьяна заложил, да раскрылась в другом месте. И как раскрыл Авдеич Евангелие, так вспомнился ему вчерашний сон. И только он вспомнил, как вдруг послышалось ему, как будто кто-то шевелится, ногами переступает сзади его. Оглянулся Авдеич и видит: стоят точно люди в темном углу – стоят люди, а не может разобрать, кто такие. И шепчет ему на ухо голос:

– Мартын! А Мартын. Или ты не узнал Меня?

– Кого? – проговорил Авдеич.

– Меня, – сказал голос. – Ведь это Я.

И выступил из темного угла Степаныч, улыбнулся и как облачко разошелся, и не стало его...

– И это Я, – сказал голос. И выступила из темного угла женщина с ребеночком. И улыбнулась женщина, и засмеялся ребеночек, и тоже пропали.

– И это Я, – сказал голос. И выступила старуха и мальчик с яблоком, и оба улыбнулись, и тоже пропали.

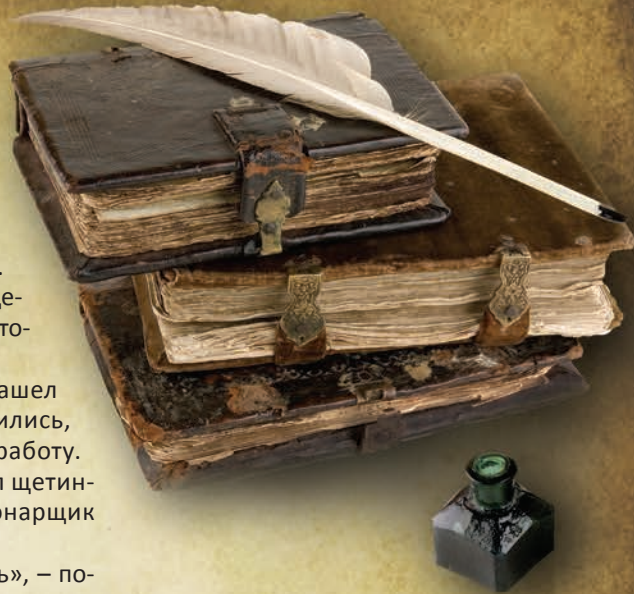
И радостно стало на душе Авдеича. Надел он очки и стал читать Евангелие там, где открылось. И наверху страницы он прочел:

«Ибо взял Я, и вы дали Мне есть, жажду, и вы напоили Меня, был странником, и вы приняли Меня...»

И внизу страницы прочел еще:

«Так как вы сделали это одному из братьев Моих меньших, то сделали Мне» (Матфея, глава 25-я).

И понял Авдеич, что не обманул его сон, что точно приходил к нему в этот день Спаситель его и что точно он принял Его.

**«Послухом правді
очистьте душі свої
через Духа на не-
лицемірну братер-
ську любов, і ревно
від широкого серця
любіть один одного»
(1Петра 1:22).**

**«Якщо ви судите
когось, то у вас
не залишається
часу його любити»**

(Мати Тереза).

Олександр
Богданенков

МАНА

**«Хіба Ти
цілком нас
відкинув,
прогнівавсь
занадто
на нас?..»**

(Плач Єремії 5:22)

«**Я**кщо Ти є, Господи, то я ненавиджу Тебе», – слабким від голоду голосом, не маючи сили підняти до неба кулак, я востаннє, як мені тоді здавалося, помолилася. Моє серце палає ненавистю до істоти, яку ми, люди, називаємо Богом.

Мільйони озброєних людей, які словами «Gott mit uns»¹ на пряжках своїх ременів гучно заявляли про свою приналежність Богові, прирекли нас на смерть. Бог, Який колись через Лютера на вернувся до Себе німецький народ, тепер за допомогою Гітлера вклав до його рук знаряддя помсти, щоб покарати нас за зруйновані храми, за пролиту кров, за згнєблену віру. Неначе повсталі з пекла римські солдати Візантії, які прийшли помститися язичникові Святославу, війська вермахту не жаліли нас. «Gott mit uns», що застигло у бездушному металі солдатських блях, погрожувало безбожникам кривавою розплатою, було відлунням бойового крику візантійців: «Nobiscum Deus»². Ми пили чашу Божого гніву, яка обпікала нутро, і танули від полум'я Його, наче воскові свічки.

«Що ще може зробити цей Бог?» – питала я себе. Він забрав у мене матір, забрав чоловіка, забрав у мене все, що я цінувала, усе те, що було дорогим моєму серцю. Що ще може зробити цей Бог? Відправити мене до пекла? Я не боялася пекла. Якщо воно й існує, то я жила в ньому: 872 дні блокади, кожен з яких був вічністю. Слабкість від голоду, смерть від виснаження, канібалізм – усе це було частиною наших буднів. Люди, як чорні тіні, немов обтягнуті шкірою експонати з му-

зею медичного університету, жили в цьому колі смерті, населяли це земне пекло. Ми були лабораторними щурами, приреченими на довгу та болісну смерть, ми були частиною експериментів у руках тих, на чиїх ременях виблискував орел, покритий славою десяти букв: «Gott mit uns».

Якщо пекло й існує, хіба може бути щось страшніше за те, що пережили ми? Життя без розуму, почуттів, зацікавленості, люди, які їдять один одного, матері, які харчуються плоттю своїх дітей, наче м'ясом телят чи ягнят, – увесь цей жах був нашою дійсністю. У цьому пеклі людина помирала раніше, ніж помирало її тіло. Людини вже не було, а тіло ще жило. Хіба існує у нашому світі чи за його межами щось жахливіше? Яке пекло може порівнятися з тим, у якому жили ми?

Меч, голод та смерть царювали в Ленінграді під час блокади, але найстрашнішим серед них був голод. Він нагадував чудовисько зі звіриним оскалом, що не знає ні жалю, ні співчуття, яке творить із глини наших тіл нових людей за своєю подобою. І лише добовий пайок, зважений із надзвичайною математичною точністю, відділяв нас від повного володарювання голоду.

Я не знаю, який вигляд мали плоди дерева життя, яке знаходилося в Едемському саду, проте знаю, який вигляд вони мали в Ленінграді. Це були невеликі прямокутні шматки хліба вагою сто двадцять п'ять грамів, які видавалися лише за спеціальною карткою. Ці «плоди», які містили лушпиння та тирсу, були нашою шлюпкою, завдяки котрій ми дрейфували в нейтральних водах між життям і смертю.

Хліб був нашим скарбом. Його зберігали у внутрішній кишені одягу, біля самого

¹ Уперекладі з німецької «З нами Бог».

² У перекладі з латині «З нами Бог».

серця, акуратно загорнутим у невеличкий клапоть тканини, щоб не пропала жодна крихта. Прийом їжі був наукою й мистецтвом одночасно. Хліб не жували, його розсмоктували. Розмочений слиною, він сам танув у роті, насичуючи немічне людське тіло, що було на межі дистрофії. Хліб був нашим золотом, нашою мрією, видінням посеред білого дня та солодким сном уночі.

«Хліб наш насущний дай нам сьогодні», – за звичкою молилися ми словами з далекого минулого, дивлячись на образ Сталіна. У ста двадцяти п'яти грамах хліба була остання людська опора й надія.

Я бачила, як люди раптово помирали просто на дорозі: у когось зупинялося серце, хтось раз і назавжди непритомнів. Кожного нового дня голод пожирав людські життя, лишаючи висохлі тіла на провулках, проспектах та площах. Моє тіло підказувало мені, що й я піду з життя таким чином. Так і сталося б, якби Бог не відповів на мою, як мені тоді здавалося, останню молитву.

Одного дня швидкий ритм метронома, що сповіщав місто про повітряну тривогу, застав мене зненацька. Я почувалася дуже слабкою і не мала ні сили, ні бажання ховатися. Усе, на що в мене вистачило сили, були слова: «Якщо Ти є, Господи, то я ненавиджу Тебе». Я знала, що Божа відповідь не забариться, проте помилилася в тому, якою вона буде. Мені здавалося, що «фокке-вульфи»³, ці хижі птахи люфтваффе⁴, які швидко наближалися, розірвуть моє тіло, як сорокопуг⁵ розриває плоть своєї жертви, насадивши її на гостру гілку чи шипи рослини. Божий гнів мав ось-ось вилитися на мене за мою зухвалість, за ті прокляття, якими я подумки обсипала Того, Хто у Своєму Слові стверджував, ніби Він любить нас. Я чекала розплати – і вона прийшла.

Ревіння мотора заповнило своїм галасом увесь простір навколо мене, і я впала долілиць на холодний асфальт, чекаючи смерті. Пілот мав ось-ось скинути бомбу, вибух якої вмить мав би забрати моє життя. Літак пронісся над моїм тілом, проте вибуху не було. Коли шум почав стихати, я все чіткіше відчувала стук свого серця – я була жива. Може, у пілота закінчилися бомби? Може, він просто пошкодував набої? Може, він просто подумав, що я труп? Запитань було багато, та на жодне з них не було відповіді.

Я встала, і трепет наповнив моє серце. Мені здавалося, що на цій землі вже ніщо не зможе мене здивувати, але те, що я побачила, вразило мене до глибини душі, мо-

єму подиву не було меж – у декількох метрах від того місця, де я чекала на смерть, лежав буханець хліба! Це був справжній хліб! Не вірячи своїм очам, я потягнулася до буханця. То був не ваговий блокадний хліб, який людський шлунок не здатний повністю перетравити, то був смачний німецький хліб, який видавали солдатам вермахту як щоденний пайок.

Я притисла хліб до свого серця, і скупі сльози потекли з моїх очей. «Якщо Ти є, Господи, – ніби ревіння літака лунало в моїх вухах, у моїй голові, у моєму серці, – то я ненавиджу Тебе!». Якщо Ти є, Господи... Хіба ж могла я тепер, після всього, що сталося, сумніватися в тому, що Він є? Та якщо Він є, то чому ж навколо діється таке? Якщо Він є, то чому так багато болю, страждань та жахів наповнюють землю? Я не знала відповідей на всі ці запитання, так само не знаю їх і тепер, проте знаю, що Він є, і знаю, що Він не такий, яким я уявляла Його. Раніше мені здавалося, що це Бог ховається від нас за сірою завісою свинцевих клубів туману, але згодом я зрозуміла, що це ми ховаємося у викидах із труб наших заводів та фабрик від глибокого небесного погляду. Це ми від днів Адама та Єви шукаємо схованку від пронизуючого душу питання Бога: «Де ти?»!

Буханець хліба, скинутий невідомим пілотом люфтваффе, став живою для мого тіла й душі. Бог наситив моє зголодніле серце своєю любов'ю. У відповідь на прокльони з моїх вуст Він послав мені небесний хліб. Тієї миті моя душа наповнилася неземним щастям, і, подібно до пророка Єремії, моє серце заспівало: «Здалека Господь з'явився мені та й промовив: Я вічним коханням тебе покохав, тому милість тобі виявляю!» (Єрем. 31:3). Солдатський хліб, яким наші вороги підтримували тіла та бойовий дух, став Божою «бомбою», яка знищила ненависть, гордість та холод моєї душі. І хоч на пряжці пілота-винищувача «фокке-вульфа», який скинув мені хлібину, не було напису: «Gott mit uns», усе ж Бог був з ним і через нього явив мені Себе! Військова механізована пташка, що мала розірвати моє тіло, принесла мені у своєму дзьобі їжу, наче я була її пташеням. На сталевих крилах винищувача, створеного людьми, щоб вбивати, Господь приніс хліб, який дав мені життя!

³ Йдеться про літаки Focke-Wulf Fw 190, які німецькі ВПС широко використовували в боях за Ленінград.

⁴ Luftwaffe у перекладі з німецької означає «повітряні сили». Так називалися військово-повітряні сили вермахту.

⁵ Сімейство невеликих хижих птахів із горобцеподібних. У компанії Focke-Wulf різним типам літаків як додатковий опис давали імена птахів. Модель Fw 190 отримала ім'я «Würger» – «Сорокопуг».

Чи вірять сучасні вчені в БОГА?

Підготувала
Марія Бадардінова

Сформована за часів Радянського Союзу культурна традиція створила стереотип: усі вчені – атеїсти. Вірити в Бога можуть недалекоглядні люди, не знайомі з наукою, адже вона ніби спростовує ці «забобони».

Юрій Гагарін після повернення з легендарного космічного польоту сказав: «Я був у міжпланетному просторі й не бачив Бога. Значить, Бога немає». Деякі пересічні люди сприйняли це твердження за істину й почали вважати, що сучасна наука спростовує існування Бога. Інші, бачачи, що Гагарін не долетів навіть до Місяця, зробили висновок, що він навряд чи мав право стверджувати, що дослідив увесь простір Всесвіту. Адже для того, щоб пролетіти нашу галактику зі швидкістю світла (300 000 км/с), знадобився б 1 мільйон років, а щоб досягти наступної галактики – близько 1,5 мільйона років. А галактик у Всесвіті – незліченна кількість. Отже, ці слова Гагаріна сприймають за істину лише люди, які навмисне відкидають Бога.

Однак перша група американських астронавтів, долетівши до Місяця і висадившись на ньому, читала перший вірш першого розділу Біблії на орбіті Місяця і передавала це по телевізійній мережі всьому світу. Це свідчило про їхню віру в те, що «на початку створив Бог небо і землю». Висновок, зроблений Гагаріним, жодною мірою не був прийнятий іншими астронавтами, а тим більше – іншими вченими. Ось як висловили свою думку щодо існування Бога й віри в Нього багато всесвітньо відомих учених:

«Ви не можете бути справжнім ученим, якщо не вірите, що Всесвіт реальний!»

Якби Бог захотів «пожартувати» з ученого, то той не міг би досліджувати закони природи й покладатися на дані науки, які часто змінюються. Адже все життя вченого засноване на впевненості, що речі чи явища, хоч і можуть бути таємничими і незбагненими, пов'язані й узгоджені між собою» (доктор Роберт А. Алберті – декан факультету природничих наук Масачусетського технологічного інституту, одного з провідних інститутів США).

«Я не вірю, що відсоток віруючих в Бога серед вчених менший, ніж серед інших професій» (доктор Ханіохем Аурум – декан факультету природничих наук Мюнхенського університету, один з видатних німецьких вчених).

«Сучасна наука не вбила фундаментальні істини Біблії. Я вірю в Бога, я вірю в Ісуса, я вірю в Біблію» (Алф Х. Б'єрке – президент корпорації Б'єрке, яка займається виготовленням фарб в Осло, Норвегія. Один з видатних норвезьких експертів у галузі хімії).

«Духовне відродження останнім часом досягнуло й середовища вчених, які досліджують космос. Рідко трапляється такий день, щоб я не чув на роботі розмов на духовні теми. Деякі інженери та вчені сповідують християнство, у що я б ніколи не повірив, якби не чув сам. Я стояв близько біля ракети й молився за Алана Шепарда перед його польотом, і не було навколо жодної людини, яка б не розплакалася» (Уолтер Ф. Бурке – керівник відділу ракет і космічних кораблів Авіаційної корпорації Мак Доннелла, керівник у справі конструювання, спорудження та запуску космічних капсул «Мерк'юрі» і «Джеміні», видатний експерт з космічних польотів).

«Багато вчених вірять в Бога. Ті, хто каже, що вивчення наук робить людину атеїстом, імовірно, якісь смішні люди» (доктор Макс Борн – заслужений професор фізики (у відставці) Геттінгенського університету, а також Единбурзького університету, лауреат Нобелівської премії в галузі фізики).

«Я не можу уявити, як може справжній атеїст бути вченим»
(Р.А. Міллікан).

«Більшість учених, якщо... до них придивитися, – релігійні люди. Я вірю в Бога у Його трьох іпостасях. Уся сила, яка нас оточує, була втілена в Ісусі Христі. Він завжди діяв і буде діяти, відповідаючи на потреби і молитви людей»

(доктор Стефан С. Дейвіс – декан факультету архітектури та інженерних наук Університету Ховард у Вашингтоні, округ Колумбія).

«Зв'язок науки з релігією ніколи не був таким міцним, як у наш час. Учені, вивчаючи космічний простір, відкрили так багато прекрасного й несподіваного, що тепер ученому важче сказати, що Бога немає. У цьому питанні не може бути двох думок» (доктор Жюль С. Дюшезн – голова департаменту атомної молекулярної фізики Льєзького університету в Бельгії).

«Я не думаю, що Творець мав намір нас усіх знищити. Християнське служіння... полягає в тому, щоб робити добро для свого ближнього. Моя дружина і я – члени однієї маленької самостійної церкви. Головний обов'язок цієї церкви – приводити людей до Христа і виховувати їх у вірі» (доктор Елмер В. Енгстром – начальник-адміністратор радіокорпорації США, всесвітньо відомий видатний учений, піонер у галузі кольорового телебачення (1930 р.). Йому присвоєно вчений ступінь почесного доктора наук чотирнадцятьма університетами).

«Бог створив світ і дав світові закони. Ці закони залишаються без змін. Духовні задуми та сили цього світу також незмінні» (доктор Вернер Форсман – голова департаменту хірургії великого госпіталю в Дюссельдорфі, Німеччина; лауреат Нобелівської премії в галузі медицини).

«Щирі вчені – мислячі люди. Вони розуміють, що кількість запитань росте швидше, ніж відповіді на них. Це приводить їх до віри в Бога. Я вірю,

що Бог є Творцем усього світу. Він керує Всесвітом і спостерігає за всім, що відбувається в ньому. Він – більше, ніж першопричина, і тільки Він може відповідати на молитви» (доктор Джон П. Фрідріх – головний хімік департаменту агрокультури США, Північна районна науково-дослідна лабораторія).

«Я знаю дуже небагатьох учених, які говорили мені, що вони – атеїсти. Я знаю багатьох астрономів, які глибоко віруючі люди. Вони сповнені великої поваги до Всесвіту та до Того, Хто Його створив. Релігія не має ніякого значення, якщо вона не виявляється в щоденному житті людини» (доктор Алан Дж. Хайнек – директор астрономічного науково-дослідного центру Ліндхаймера, Північно-західний університет, Іллінойс, США).

«Ми бачили вчинки рук Творця в цьому світі. Зазирніть у біологію, подивіться на будь-який орган людського тіла або навіть на найменшу комаху. Ви знайдете там стільки дивного, що вам життя не вистачить на вивчення. Це дає мені й багатьом моїм співробітникам відчуття, що є дещо велике і прекрасне. Хтось є причиною створення Всесвіту, і ця Причина не може бути нами досягнута» (доктор Девід Р. Інгліс – старший фізик Національної лабораторії Аргон, Іллінойс, США).

«Немає ґрунтовної причини, чому вчений не може вірити в Бога і Біблію, а також – чому релігійна людина повинна відкидати наукові відкриття» (доктор Джеймс Х. Джаунсі – голова департаменту природничих наук і математики Королівського коледжу, Австралія; він отримав 10 наукових ступенів від всесвітньо відомих університетів; автор 2-х книг про керування ракетами та 500 наукових статей. Радник з питань техніки уряду Австралії в часи Другої світової війни).

«Майже кожен американський супутник, який літає навколо Землі, несе в собі створені нами деталі. Я цікавлюся новими відкриттями. Хто не цікавиться цим? Але в мене є ще й звичка один раз на рік перечитувати Біблію, і я завжди знаходжу в ній щось нове» (Ульріх Джелінек – президент промислової компанії «Северна» в штаті Нью-Джерсі, США; всесвітньо відомий винахідник і конструктор приладів і систем для дослідження космосу).

«У мене багато друзів, які є хорошими вченими і водночас релігійними людьми. І це насправді віруючі люди» (доктор Мішель Мандель – професор фізичної хімії, Лейденський університет, Голландія).

«Я не можу уявити, як може справжній атеїст бути вченим» (доктор Роберт А. Міллікан – лауреат Нобелівської премії в галузі фізики).

«У просторі ми багато про що дізналися, але віра в Творця потрібна й сьогодні так само, як вона була потрібна завжди» (Смарт, доктор В. М. – професор астрономії, завідувач кафедри, заснованої англійським королем, в університеті міста Глазго, Шотландія; один з найбільших британських астрономів).

«Дуже важливо, щоб пересічні люди знали, що сучасні вчені не такі атеїсти, якими вони були колись. Можливо, ті вчені, які не були атеїстами, нічого не говорили про свою віру. Серед європейських учених розмова про релігію вважається цілком доречною. Я вірю в Бога, Який безпосередньо причетний до цього світу. Творіння не обмежене часом. Процес творіння й сьогодні в дії. Бог піклується про це. Я люблю говорити про релігію з моїми колегами й при цьому не відчуваю себе незручно. Євангеліє стало для мене Доброю Вісткою, і я вірю в це» (доктор Ян Я. Ван Іерсель – професор експериментальної зоології Лейденського університету, Голландія).

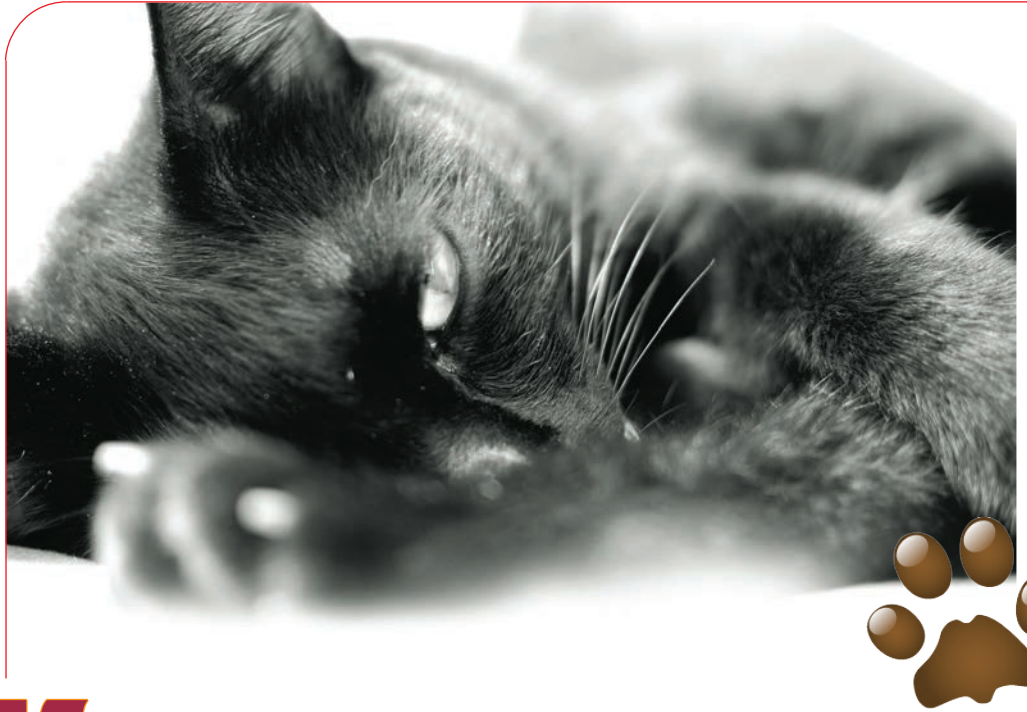
«Політ людини в космос є найбільшим відкриттям, але водночас це тільки маленька свердловина в невимовне багатстві міжпланетного простору. Наш погляд через цю маленьку замкову щілину на великі таємниці Всесвіту тільки підтверджує нашу віру в існування Творця» (доктор Вернер фон Браун – названий людиною, найбільш відповідальною за успішний запуск астронавтів на Місяць, США).

«Більшість наших студентів досить активні в церковній справі. Молоді вчені набагато більше цікавляться питаннями релігії, ніж своїми особистими справами» (доктор Бернард Вальдман – декан факультету природничих наук університету Нотр-Дам в штаті Індіана, США).

«Серед рядових членів і служителів церкви, яку я відвідую, є чимала кількість людей з наукового і технічного світу. Серед нас багато інженерів, які є членами церковних комітетів у різних церквах. У нашому середовищі є навіть кілька активних благовісників. Деякі з них проходили спеціальну підготовку як служителі церкви. Мені доводилося працювати з багатьма вченими, і лише деякі не вірили в Бога» (доктор Вілліс Г. Ворчестер – декан факультету інженерних наук Політехнічного інституту в штаті Вірджинія, США).

Якщо провідні вчені вірять в Бога – чи можемо ми не вірити в Нього?

ОГИДНИЙ

*...Люди бажають
бути багатшими, успіш-
нішими, бути коханими
і красивими. А я завжди
прагнутиму одного –
бути таким, як Огидний.*

Кожен мешканець будинку, в якому я жив, знав, наскільки Огидний був огидним. Місцевий кіт Огидний любив три речі в цьому світі: боротьбу, поїдання відходів і... ласку. Поєднання цих речей плюс проживання без даху залишили на тілі Огидного глибокі сліди. По-перше, він мав лише одне око, а на місці іншого з'явив отвір. З того ж самого боку не вистачало ще й вуха, а ліва нога була колись зламана і зрослася під якимось неймовірним кутом, через це складалося враження, що кіт увесь час збирається повернути за ріг. Хвоста також не було. Лишився тільки маленький обрубок, який постійно смикався...

Якби не безліч ран та жовтих струпів, що вкривали голову й шию Огидного, його можна було б назвати темно-сірим смугастим котом. У будь-кого, хто хоч раз дивився на нього, виникала одна й та сама думка: ну який же ОГИДНИЙ кіт. Усім дітям було категорично заборонено торкатися його. Дорослі кидали в нього камінням, поливали зі шланга, коли він намагався зайти до будинку, або защемляли йому лапу дверима, щоб він не міг вийти. Огидний завжди однаково реагував. Якщо його поливали водою зі шланга – він покірно мокнув, доки мучителям не набридала ця забава.

Якщо в нього чимось кидали – він терся об ноги, немовби перепошуючи. Коли він бачив дітей, він біг до них, терся головою об долоні і голосно нявкав, випрошуючи ласку. Якщо ж хто-небудь таки наважувався взяти його на руки, він одразу ж починав смктати кутик сорочки чи щось інше, до чого міг дотягнутися.

Якось Огидний спробував подружитися із сусідськими собаками. Натомість його жадливо покусали. Зі свого дому я

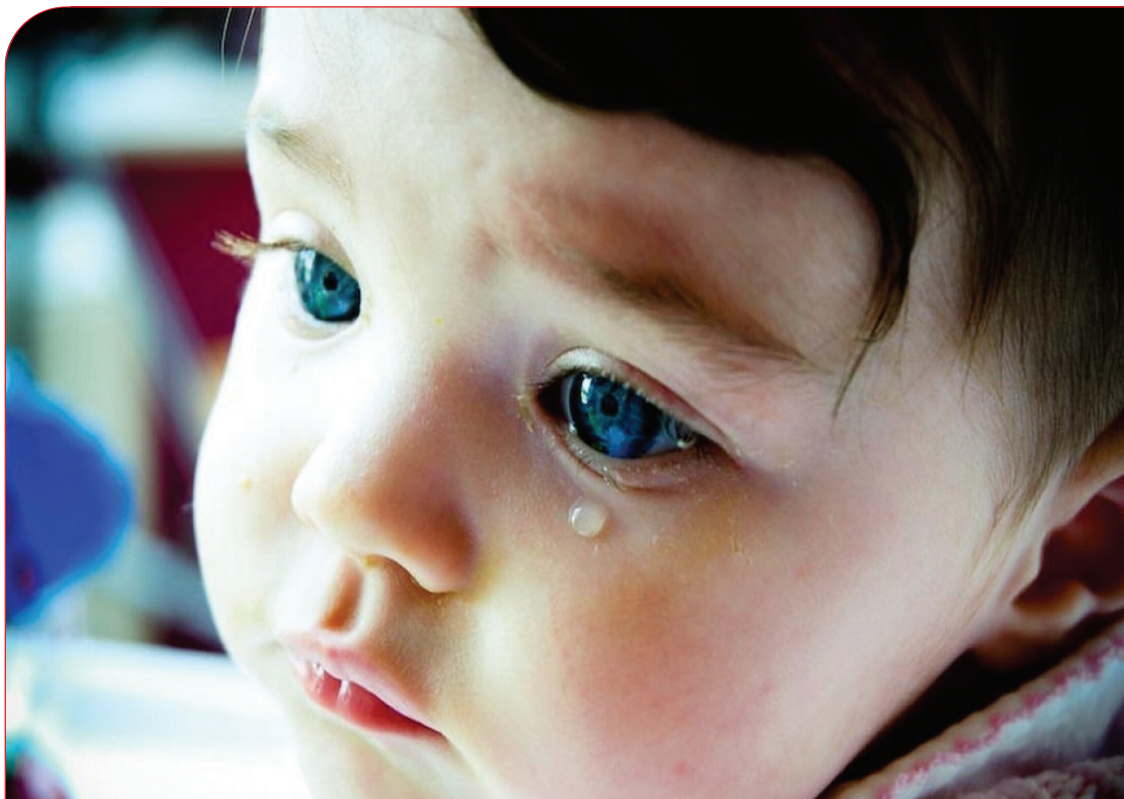
почув його крики і одразу ж кинувся на допомогу. Коли я добіг до нього, Огидний був майже мертвий. Він лежав згорнувшись. Його спина, лапи, задня частина тіла зовсім втратили свою природну форму. Сумне життя добігало кінця. На очах у нього я помітив сльози. Поки я ніс кота додому, він хрипів і задихався. Я дуже боявся зашкодити йому ще більше. А він тим часом силкувався смктати моє вухо. Я притиснув його до себе. Кіт торкнувся головою моєї долоні, його око повернулося до мене, і я почув мурчання. Навіть відчуючи такий жахливий біль, він просив про одне – краплинку прихильності! Можливо, про крихту співчуття. І в той момент я думав, що маю справу з найбільш люблячою істотою з усіх, кого я зустрічав у житті. Найбільш люблячою і красивою. Ніколи він навіть не спробує вкусити чи подрпати мене, чи просто покинути. Він лише дивився на мене з упевненістю, що я зумію полегшити його біль.

Огидний помер на моїх руках раніше, ніж я дійшов до квартири. І я довго сидів, тримаючи його на колінах. Згодом я багато роздумував над тим, як один бідолашний каліка зміг змінити мої уявлення про те, що таке справжня чистота духу, вірна й безмежна любов. Так воно й було насправді. Огидний розповів мені про співчуття більше, ніж тисяча книг, лекцій чи бесід. І я завжди буду вдячний йому.

У нього було скалічене тіло, а в мене – травмована душа. Настав час і мені вчитися любити вірно й щиро, віддавати ближньому тепло свого серця. Люди бажають бути багатшими, успішнішими, бути коханими і красивими. А я завжди прагнутиму одного – бути таким, як Огидний: любити людей, незважаючи на їхнє ставлення до нас..

**«Той, хто не карає
зло, захоочує його»
(Леонардо да Вінчі).**

Ольга Стасюк

Бити чи не бити?

Д

еякі батьки визнають тільки один дисциплінарний метод – покарання – і тільки один його вид – різку.

Вони стверджують: без тілесного покарання, яке сама Біблія схвалює, виховання дітей, а особливо синів, просто неможливе!

Але у відомої християнської письменниці Еллен Уайт було четверо хлопчиків, і вона ніколи їх не била! Хіба таке можливо? Виявляється, так! І ось секрет її підходу: «Коли мої діти робили неправильні вчинки, я по-доброму розмовляла з ними, а потім ми разом молилися, тому в мене не було необхідності їх карати». У цієї матері були цілі й різка, й дитина...

Біблійна педагогіка пропонує різноманітні дисциплінарні методи: дисциплінування включає в себе навчання за будь-якого типу спілкування. Це особистий приклад, наслідування, словесні вказівки, письмова інструкція, усна чи письмова порада, навчання, настанови та ігри. Список можна продовжити. Так, покарання присутнє в цьому

списку, але лише як один з безлічі способів дисциплінування.

Види покарання бувають найрізноманітніші: від стояння в кутку до заборони виходити гуляти. Але кожного з батьків найбільше цікавить особливий вид покарання, який ми позначимо біблійним терміном «різка». Одна з найважчих дилем батьків: бити чи не бити?

Різка як вид покарання

Відповідаючи на поставлене в заголовку статті запитання, багато психологів займають діаметрально протилежні позиції. Одні рекомендують бити дитину тонким прутиком по пальцях, а інші стверджують, що зростання злочинності у світі – це наслідок застосування батьками різки. Тому ми знову звертаємося до великого Божественного педагогічного посібника. Писання не забороняє цей вид покарання. «Хто стримує різку свою, той ненавидить сина свого, хто ж кохає його, той шукає для нього картання» (Прип. 13:24). «Не стримуй напучування юнака, – коли різкою виб'єш його, не помре: ти різ-

Ніколи не бийте дитину в гніві, якщо не хочете, щоб вона навчилася битися та сваритися.

кою виб'єш його, – і душу його від шеолу врятуєш» (Прип. 23:13, 14).

Але богонатхненні джерела підкреслюють, що до цієї міри покарання батьки повинні вдаватися у виняткових випадках.

Виняткова дисциплінарна міра

«Фізичне покарання може стати необхідним, якщо не діють інші засоби, проте не слід використовувати різку, якщо цього можна уникнути. Але якщо м'якші засоби не допомагають, потрібно застосувати покарання, яке додасть дитині розуму, і зробити це треба в любові. Часто одного такого покарання буває досить на все життя, щоб дитина зрозуміла: кермо влади знаходиться не в її руках. Коли фізичне покарання стає необхідним, дитина повинна бути глибоко переконана, що це робиться не з примхи батьків, не для демонстрації їхньої деспотичної влади, а для блага її самої... Багато разів ви переконаєтеся: якщо будете по-доброму вмовляти дітей, різки не знадобиться. Такий метод поводження з дітьми дозволить їм довірятися вам. Ви станете для них другом, вартим довіри» (Е. Уайт, Виховання дітей, с. 250).

Типові наслідки застосування різки

У виняткових моментах різка може й знадобитися, але здебільшого вона завдає шкоди. Дуже й дуже часто батьки «вибивають» з дитини одного духа, а заганяють двох...

«Деяким дітям притаманний такий неприборканий норов, що фізичне покарання їм не зашкодить, але в більшості ситуацій такий спосіб дисципліни може заподіяти тільки шкоду» (Там само, с. 251).

Уроки забіяки

Мати п'ятнадцятирічного хлопчика розповідала мені, що його постійно бив однокласник-хуліган Петрик.

– Синку, чому ж ти йому не даси здачі? – обурено запитала мати.

– Мамо, у мене рука не піднімається вдарити його. Для цього мені потрібно переступити через самого себе...

Звичайно, у нас викликає багато питань факт, що хлопчик не вміє відстояти свою гідність. Але в мене виникає інше запитання: а чому Петрикові приносить задоволення завдавати удари (причому досить професійні, оскільки він займається боксом) по тілу людини? Де він проходив такі уроки? Найімовірніше, у власній родині.

«Ніколи не бийте дитину в гніві, якщо не хочете, щоб вона навчилася битися та сваритися» (Там само, с. 251).

«Покарання, особливо жорстоке або часто повторюване, може також створювати схильність до агресивної поведінки. Якщо карати дітей за агресивні вчинки... загальний рівень їхньої агресивності може підвищитися... Дорослі, використовуючи фізичні покарання в боротьбі проти дитячої агресії, також являють собою модель агресивної поведінки. В одному американському дослідженні було виявлено, що маленькі діти, яких карали вдома, були більш агресивними, ніж діти, які такого досвіду не пережили. Більше того, чим частіше карали дітей, тим більше агресії виявлялося в їхній поведінці. Іншими словами, маленька дитина, яку карають, може засвоїти, що можна застосовувати силу до тих, хто менший і слабший за тебе» (Крайг Г. Психологія розвитку, с. 378).

Хибна моральність

Дозвольте представити результати багаторічних спостережень відомого дитячого психолога за характерами підлітків, яких батьки виховували різкою. Ось список типових їхніх характеристик: зухвалі, образливі, важко керовані, егоїстичні, недобрі, нечуйні, нездатні пробачити, позбавлені співчуття, неохочі визнавати свій авторитет.

Покарання з любов'ю, або справедливість і любов

Як ви вважаєте, шановні батьки, якби Небесний Отець завжди поведився з нами, Своїми дітьми, так, як ми поводитимось зі своїми, що б сталося? Земля давно перетворилася б на нежилу планету. «Господи! – вигукує псалмист. – Аж до небес милосердя Твоє (тобто любов), аж до хмар Твоя вірність (тобто справедливість)» (Псал. 36:6). «Милість та правда спіткаються» (Псал. 85:11). «Бо кого Господь любить, того й карає» (Євр. 12:6).

«Справедливість і любов – близнюки. Нехай любов і справедливість тримаються за руки, коли ви виховуєте дітей» (Е. Уайт. Виховання дітей, с. 262).

«Будьте спокійні, вільні від роздратування, щоб діти бачили, що ви любите їх, хоч і караєте» (Там само, с. 249).

Покарання і образ Отця

Бог доручив нам обов'язок являти Його образ дітям у ті роки, коли формується особистість дитини. Ось чому так важливо, щоб ми просвітили наших дітей щодо двох найважливіших рис Господа – Його безмежної любові та Його справедливості. Якщо, люблячи своїх дітей, ми все ж дозволяємо їм поводитися з нами без належної поваги та пошани, ми тим самим спотворюємо їхнє уявлення про Отця. З іншого боку, виступаючи в ролі тільки суворих наглядців, ми впадаємо в протилежну крайність. Можна сказати, що наскільки нам вдасться створити взаємини

любви з нашими дітьми й одночасно домогтися їхнього добровільного послуху, настільки ми досягнемо успіхів у наданні нашим дітям знань про Бога. Є над чим замислитися, чи не так?

Дисципліна і любов

Реакція дитини на вимоги дисципліни залежить передусім від того, наскільки вона відчуває, що її люблять і розуміють. Тому наше основне завдання – дати їй це відчуття й показати, що ми завжди на її боці.

Любов і дисципліна повинні взаємодіяти між собою, впливаючи на поведінку дитини. Вони являють собою дві сторони стосунків батьків і дітей і аж ніяк не є протилежностями. Це два виміри однієї й тієї ж характеристики. Закликаючи дитину до порядку, ви не відмовляєтеся від батьківської любові, а спираєтесь на неї. Гідне покарання застосовується не проти улюблених сина чи дочки, а задля них».

Жезл Пастиря

Який прекрасний 23-й псалом! Як красиво він починається: «Господь – то мій Пастир». Образ Бога як доброго Пастиря нерідко використовується в Писанні. Сам Христос привів цю ілюстрацію, двічі сказавши про Себе: «Я – Пастир добрий» (Івана 10:11, 14).

Намалюйте, будь ласка, шановний читачу, у своїй уяві картину такого доброго пастиря, який провадить своє стадо до тихих вод.

Він іде серед дорослих овець і маленьких ягнят. У руках у нього довгий посох. Чи можете ви уявити собі, що якесь ягня, нехай навіть найбільш лукаве та неслухняне, пастир вдарить посохом по спині? Вовка – так, але не вівцю, а тим більше не ягня! Жезл пастиря, згаданий у Біблії, використовувався майже у виняткових випадках, щоб керувати вівцями, а не щоб бити їх. Пастирі спокійно вправлялися з вівцями, особливо з ягнятами, просто перегороджуючи їм дорогу жезлом, якщо вони не йшли в потрібному напрямку, і тихенько підштовхуючи їх.

Дорогі мами й тата! Любіть, любіть ваших дорогіснних ягнят, любіть любов'ю Доброго Пастиря, безумовною Боже-ственною любов'ю, і коли вони слухняні, і коли неслухняні і їх доводиться карати.

Любов і дисципліна повинні взаємодіяти між собою, впливаючи на поведінку дитини.

Цитати про любов із Біблії

«Коли я говорю людськими й ангельськими мовами, але любові не маю, то став я дзвінкою міддю або гучним кимвалом. І коли маю пророцтво, досягнув усі таємниці й повноту знання, коли маю повноту віри, так що гори переставляю, але любові не маю, – то я ніщо. І коли я роздам усе своє майно, коли віддам своє тіло на спалення, але любові не маю, то жодної користі не матиму. Любов довго терпить, любов милосердна, не заздрить, любов не величається, не гордиться, не поводить непристойно, не шукає свого власного, не спалахує гнівом, не задумує лихого, не радіє з несправедливості, а радіє з істини; все переносить, усьому довіряє, завжди надіється, усе перетерпить. Любов ніколи не минає. Хоч існують пророцтва, та припиняться; хоч є мови, та замовкнуть; хоч є знання, та зникне» (1 Кор. 13:1-8).

«Любов не чинить ближньому зла; тож любов – це виконання Закону» (Римл. 13:10).

«Любов – нелицемірна. Ненавидьте зло, шукайте добра» (Римл. 12:9).

«Ненависть побуджує сварки, а любов покриває всі вини» (Прип. 10:12).

«Ліпша пожива яринна, і при тому любов, аніж тучний віл, та ненависть при тому» (Прип. 15:17).

«Води великі не зможуть згасити кохання, ані ріки його не заллють!» (Пісня над Піснями 8:7).

«Улюблені, любимо одне одного, бо любов є від Бога, і кожний, хто любить, народився від Бога і знає Бога. Хто не любить, той не пізнав Бога, бо Бог є любов. Божя любов до нас виявилася в тому, що Бог послав Свого Єдинородного Сина у світ, щоб ми через Нього жили. Любов не в тому, що ми полюбили Бога, а в тому, що Він полюбив нас і послав Свого Сина як примирення за наші гріхи. Улюблені, коли Бог нас так полюбив, то й ми повинні любити одне одного! Бога ніхто ніколи не бачив. Коли любимо одне одного, то в нас перебуває Бог і Його любов у нас – досконала. Що ми перебуваємо в Ньому, а Він у нас, дізнаємося з того, що Він нам дав від Свого Духа. І ми побачили й свідчимо, що Отець послав Сина Спасителем світу. Коли хто визнає, що Ісус є Божий Син, то в ньому перебуває Бог, а він – у Бозі. І ми пізнали й повірили в любов, яку Бог має в нас. Бог є любов, і хто перебуває в любові, той перебуває в Бозі, а Бог перебуває в ньому. Таким чином, любов стала в нас досконалою, щоб ми мали сміливість у день суду, бо як Він, так і ми є в цьому світі. У любові немає страху, але досконала любов проганяє страх, оскільки страх несе страждання; хто ж боїться, той недосконалий у любові. Ми любимо Його, бо Він перший полюбив нас» (1 Івана 4:7-19).